

Γλώσσα Δ' Δημοτικού
Πετώντας με τις λέξεις
ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Κλεοπάτρα Διακογιώργη , <i>Λέκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών</i> Θεόδωρος Μπαρής , <i>Εκπαιδευτικός</i> Χαράλαμπος Στεργιόπουλος , <i>Εκπαιδευτικός</i> Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν , <i>Εκπαιδευτικός</i>
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Γεωργία Κατσιμαλή , <i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κρήτης</i> Όλγα Μούσιου-Μυλωνά , <i>Σχολική Σύμβουλος</i> Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος , <i>Εκπαιδευτικός</i>
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Καλλιόπη Σηφακάκη , <i>Ζωγράφος - Σκιτσογράφος</i>
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Χριστίνα-Χρυσούλα Δελή , <i>Φιλολόγος</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Πέτρος Μπερερής , <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i> Χρήστος Παπαρίζος , <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Ειρήνη Χολέβα-Φιλιππούλου , <i>Σχολική Σύμβουλος</i>
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη Θεόδωρος Μπαρής
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περίεχόμενα

1 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ένα ακόμα σκαλί	9
2 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ρώτα το νερό... τι τρέχει.....	31
3 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Το σχολείο γιορτάζει την ελευθερία και τη δημοκρατία	47
4 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Εμένα με νοιάζει... ..	57
5 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ασφαλώς... κυκλοφορώ	73
Η Γραμματική μου	89

Γεια σας, παιδιά!

Είμαι η Ραλλού, η αλεπού.

Τα παιδιά είναι οι καλύτεροί μου φίλοι. Όπως και ε' εσάς, μου αρέσει να διαβάζω, να γράφω, να ζωγραφίζω, να παίζω.

Μαζί αυτή τη χρονιά θα πετάξουμε στον συναρπαστικό κόσμο των λέξεων. Με τις λέξεις μιλάμε, με τις λέξεις γράφουμε, με τις λέξεις μαθαίνουμε...

Στο βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας θα ασχοληθούμε με πολλές δραστηριότητες. Μπροστά από καθεμία υπάρχει ένα σύμβολο. Στον πίνακα δίπλα θα διαβάσετε τι σημαίνει το καθένα από αυτά.

Καλή σχολική χρονιά

κατανοώ το κείμενο

συζητάμε στην τάξη

μαθαίνω τη γραμματική

γράφω

αντιγράφω

εμπλουτίζω τις γνώσεις μου

μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

θυμάμαι και προσέχω

παίζουμε θέατρο

αναζητώ πληροφορίες

διαβάζω κείμενα από το Ανθολόγιο

1

Ενότητα

Ένα ακόμα σκαλί

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα διηγηθούμε γεγονότα που έχουμε ζήσει.
- Θα συμπληρώσουμε μια αίτηση μετεγγραφής.

- Θα μάθουμε επίσης:
  - Να χρησιμοποιούμε τα ρήματα στον ενεστώτα, στον παρατατικό και στον εξακολουθητικό μέλλοντα της ενεργητικής φωνής.
  - Να βρίσκουμε το υποκείμενο και το αντικείμενο σε μια πρόταση.
- Θα γνωρίσουμε πώς μάθαιναν τα παιδιά σε ένα αρχαίο σχολείο και πώς θα μαθαίνουν σε ένα σχολείο του μέλλοντος.

... και όλα αυτά ανεβαίνοντας ένα ακόμα σκαλί!

Ο Σεπτέμβρης

Ο Σεπτέμβρης είναι αγόρι
κι έχει ολόχρυσο καπέλο
και χρυσό το πανωφόρι.

Τα παπούτσια του είναι φύλλα,
που 'χουν πέσει απ' τα πλατάνια
και τα μάγουλά του μήλα.

Κρατάει σάκα από νερό
κι έχει μέσα τα βιβλία
από σύννεφο κι αφρό.

Με του ανέμου τα ποδάρια
τρέχει δίχως να τον βλέπεις.
Στων βημάτων του τα χνάρια

διαμαντάκια θε να βρεις,
σταγονίτσες, σταγονίτσες
μιας ολόχρυσης βροχής.

Ο Σεπτέμβρης είναι αγόρι,
κατεβαίνει από τα δάση,
κατεβαίνει από τα όρη.

Κι έρχεται για να χτυπήσει
μια πελώρια καμπάνα,
το σχολειό για να αρχινήσει.

Ο Σεπτέμβρης πάντα, δες,
έχει όλα τα παιδάκια
φίλους και συμμαθητές.

Ρένα Καρθαίου, *Στα μονοπάτια του ήλιου*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2002

Ένα ακόμα σκαλί

1. Ο Σεπτέμβρης έχει όλα τα παιδιά φίλους και συμμαθητές. Κάθε χρόνο, την ίδια μέρα σας υποδέχεται στο προαύλιο του σχολείου για την καινούρια σχολική χρονιά.

- Θέλετε να τον περιγράψετε; Τι φοράει;
- Τι κρατάει στα χέρια του;
- Ποια είναι τα σημάδια του ερχομού του;
- Γιατί βιάζεται να φτάσει στο σχολείο;

2. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα ποίημα.

- Πόσες stroφές έχει το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης»; Πόσους στίχους έχει η κάθε stroφή;
- Πόσες συλλαβές έχει ο κάθε στίχος;
- Διαβάστε το ποίημα στην τάξη τονίζοντας τις λέξεις όπου υπάρχει ομοιοκαταληξία.
- Μπορείτε να σκεφτείτε ποιο ρόλο παίζει η ομοιοκαταληξία στο ποίημα;

3. Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» είναι γεμάτο από εικόνες και ήχους του φθινοπώρου.

- ▶ Βρείτε αυτές τις εικόνες στο ποίημα και ζωγραφίστε αυτή που σας αρέσει πιο πολύ.

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

- Αντιγράψτε τη στροφή του ποιήματος στην οποία εικόνες και ήχοι αναφέρονται στην αρχή της σχολικής χρονιάς.

.....

.....

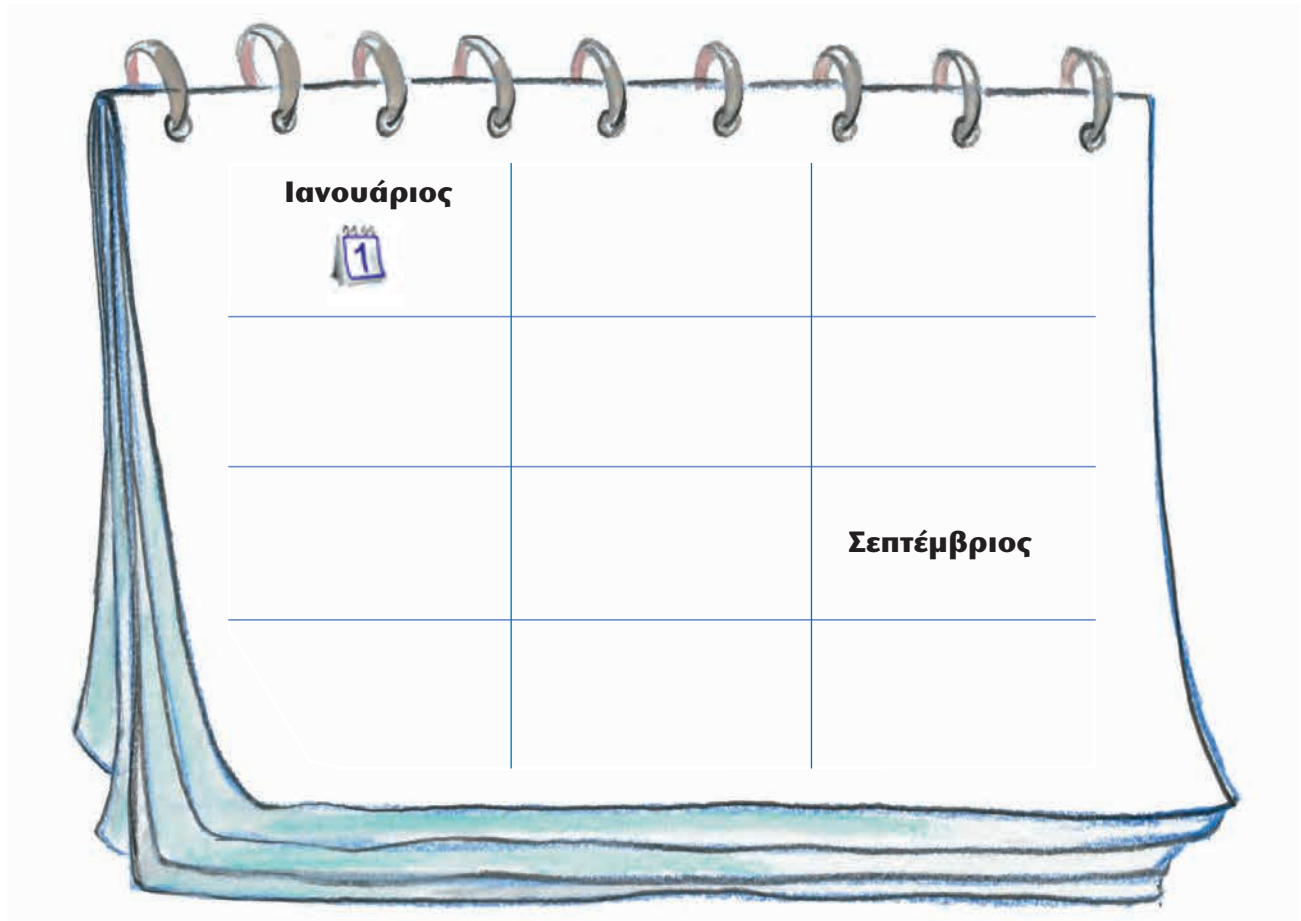
.....

.....

.....

4. Συμπληρώστε τους μήνες που λείπουν, όπως συνηθίζεται να γράφονται στο ημερολόγιο.

Αναμνήσεις του καλοκαιριού

Το καλοκαίρι το πέρασα στην Κεφαλονιά, στον Καραβόμυλο, στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς μου. Συνάντησα ξανά τους φίλους του περσινού καλοκαιριού και παίξαμε τρελά παιχνίδια.

Παίχναμε με τη Θάλασσα, με τους αγρούς και τον βυθό της. Ανοίγαμε τα χέρια μας και σκίζαμε τα νερά, βάζοντας στοιχήματα ποιος θα φτάσει πρώτος στην κίτρινη σημαδούρα. Κάναμε μακροβούτια και πιάναμε κοχύλια και βότσαλα. Τα κοχύλια τα βάζαμε στ'αυτί μας και ακούγαμε τη βουή των κυμάτων.

Μια μέρα, ο Πέτρος βρήκε έναν μικρό αστέρι. Η αδερφή μου η Μυρτώ, που έχει μεγάλη φαντασία, είπε: «είναι ένα αστεράκι που πήλεψε τη δροσιά της Θάλασσας κι έκανε βουτιά από τον ουρανό». Η Σοφία πρότεινε να του ξαναρίξουμε στο νερό για να βρει την παρτέα του και σ' αυτό συμφωνήσαμε όλοι.

Έτσι ο παππούς μου έμαθε να φαρεύω με καλάμι. Τέλικά, το ψάρεμα δεν είναι τόσο εύκολο όσο νομίζετε. Πρέπει να φορέσεις το ψάθινο καπέδο σου, να βάλεις δολώματα στην πετονιά και να περιμένεις με τις ώρες. Γιατί το ψάρεμα θέλει υπομονή. Και μπορεί να μην αιχμαίσεις και κανένα ψάρι. Όταν όμως αρχίζεις να γεμίζεις το καλάμι σου με ψάρια, η χαρά σου είναι απεριγράπτη.

Έμαθα να ξεχωρίζω τα ψάρια από τον τρόπο που τσιμπούσαν πριν καν τα τραβήξουμε έξω. Η τσιπούρα προσπαθεί να σε ξεγελάσει, τσιμπούει το αγκίστρι και αναστηκλώνεται μαλακά η πετονιά. Μιώθεις ένα απαλό σκίρτημα στο χέρι. Ο σπάρος χυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα και τσιμπούει ξαφνικά. Το κεφαλόπουλο, πιάει, ορμάει δυνατά και τραβιέται απότομα πίσω.

Έμαθα να διαβάζω και τους αέρηδες. Κατά πού φυσάνε. Πώς σηκώνουν κύματα, πώς κούνουν τα φύλλα των δέντρων να τρέκουν και πώς ταξιδεύουν παρτία με τα πουλιά.

Έμαθα ακόμα πως τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνάς, γιατί βρίσκονται σε όλες τις ιστορίες που έχεις να πεις στους άλλους.

Πόσο όμορφο ήταν το καλοκαίρι που πέρασε!

Φώτης

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Ακολουθήστε και εσείς τον Φώτη στις καλοκαιρινές του διακοπές.

- Πού πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές ο Φώτης;
- Ποια παιχνίδια έπαιξε με τους φίλους του;
- Τι βρήκαν τα παιδιά στη θάλασσα;
- Ποια ήταν τα καινούρια πράγματα που έμαθε ο Φώτης το καλοκαίρι που πέρασε;
- Πώς καταλαβαίνετε τα λόγια του Φώτη «... τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνάς»;

2. Ο Φώτης φαίνεται ενθουσιασμένος από τις καλοκαιρινές του διακοπές. Αυτό που δε θα ξεχάσει ποτέ από αυτές τις διακοπές είναι το ότι έμαθε να ψαρεύει. Εσείς πώς περάσατε τις καλοκαιρινές σας διακοπές; Θέλετε να διηγηθείτε κάτι από αυτές τις διακοπές που θα σας μείνει αξέχαστο;

3. Ο Φώτης έμαθε από τον παπού του να ξεχωρίζει τα ψάρια από τον τρόπο που τσιμπούν το δόλωμα.

Διαβάζοντας τις παρακάτω προτάσεις μπορείτε να καταλάβετε για ποιο ψάρι μιλάει το ρήμα της κάθε πρότασης;

- ❁ Γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα.
- ❁ Τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά.
- ❁ Ορμάει δυνατά.

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις, αφού βρείτε στο κείμενο τις λέξεις που λείπουν. Η Ραλλού θα σας βοηθήσει με τις κατάλληλες ερωτήσεις.

..... γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα.

..... τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά.

..... ορμάει δυνατά.

Η λέξη που:

- ▶ απαντά στην ερώτηση «ποιος; ποια; ποιο; ποιοι; ποιες; ποια;» και
- ▶ είναι σε πτώση ονομαστική

είναι το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης.

Ένα ακόμα σκαλί

4. Ο Φώτης λατρεύει διακοπές.

το καλοκαίρι για τις **καλοκαιρινές**

Τα παιδιά συζητούν ποια είναι η αγαπημένη τους εποχή. Μαντέψτε και συμπληρώστε στα κενά ποια είναι η αγαπημένη εποχή της Σοφίας, του Πέτρου, της Μυρτώ και γιατί.

- ❁ Η Σοφία λατρεύει ..... για τις .....
νύχτες γύρω από το τζάκι.

- ❁ Ο Πέτρος λατρεύει ..... για τα ..... φρούτα.

- ❁ Η Μυρτώ λατρεύει ..... για τις .....
βόλτες στην εξοχή.

5. Η Μελίνα πέρασε τις καλοκαιρινές της διακοπές μαζί με τις αδελφές της Μοίρα και Δάφνη στη Σίφνο. Διαβάστε τι έγραψε και παρατηρήστε τις χρωματισμένες λέξεις στην πρώτη πρόταση του κειμένου.

Όλη **τη μέρα** την **περνούσαμε** με **τη Μοίρα** και **τη Δάφνη** στη **γαλάζια θάλασσα**. Μαζεύαμε κοχύλια και μεγάλα άσπρα βότσαλα, που τα ζωγραφίζαμε με νερομπογιές, βάφοντας μαζί και τις πλάκες της αυλής, και η μόνη μας στενοχώρια ήταν μην καούν οι ώμοι μας απ' τον ήλιο ή μη μας τσιμπήσει καμιά μέλισσα. Οι μέρες έφευγαν σαν το νερό, όλες βουτηγμένες στον δυνατό ήλιο και στην αλμυρή γεύση της θάλασσας.

Ανθούλα Αθανασιάδου, *Η αδελφή, της αδελφής, της αδελφής μου*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1999 (διασκευή)

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▮ Θυμηθείτε σε ποιο μέρος του λόγου (επίθετο, άρθρο, ουσιαστικό, ρήμα) ανήκει καθεμιά από τις χρωματισμένες λέξεις και γράψτε αυτό το μέρος του λόγου στην αρχή κάθε στήλης του πίνακα.
- ▮ Συμπληρώστε τις στήλες του πίνακα με λέξεις από το υπόλοιπο κείμενο. Αν θέλετε, χρωματίστε τες στο παραπάνω κείμενο με το αντίστοιχο χρώμα.

μέρα	περνούσαμε	γαλάζια	τη	
Μοίρα				
Δάφνη				
θάλασσα				

